

MAZIE UN VIDĒJIE UZŅĒMUMI

99 % no visiem ES uzņēmumiem ir mikrouzņēmumi, mazie un vidējie uzņēmumi (MVU). Tie nodrošina divas no trim privātā sektora darbavietām un rada vairāk nekā pusi no ES uzņēmumos radītās kopējās pievienotās vērtības. Ir pieņemtas dažādas rīcības programmas MVU atbalstam, piemēram, Mazās uzņēmējdarbības akts, pamatprogramma “Apvārsnis 2020” un COSME programma. To mērķis ir palielināt MVU konkurētspēju, izmantojot pētniecību un inovāciju, un nodrošināt MVU labāku piekļuvi finansējumam.

JURIDISKAIS PAMATS

MVU darbojas galvenokārt valstu līmenī, jo ES ir relatīvi maz šādu uzņēmumu, kas iesaistījušies pārrobežu darījumos. Tomēr neatkarīgi no MVU darbības mēroga tos ietekmē Eiropas Savienības normatīvie dokumenti dažādās jomās, piemēram, tiesību akti saistībā ar nodokļiem (Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 110.–113. pants), konkurenci (LESD 101.–109. pants), kā arī uzņēmējdarbības tiesības (tiesības veikt uzņēmējdarbību, LESD 49.–54. pants). Komisijas MVU definīcija ir sniegta leteikumā 2003/361/EK.

MĒRĶI

99 % no visiem ES uzņēmumiem ir mikrouzņēmumi, mazie un vidējie uzņēmumi. 2015. gadā gandrīz 23 miljoni MVU radīja pievienoto vērtību EUR 3,9 triljonu apmērā un nodarbināja 90 miljonus cilvēku, apliecinot, ka tie ir būtisks uzņēmējdarbības gara un inovāciju avots, kuram ir izšķiroša nozīme ES uzņēmumu konkurētspējas nodrošināšanā. Eiropas Savienības MVU politikas mērķis ir nodrošināt, lai Savienības īstenotie politikas virzieni un darbības būtu mazajiem uzņēmumiem draudzīgi un Eiropa kļūtu pievilcīgāka uzņēmumu dibināšanai un uzņēmējdarbības veikšanai.

SASNIEGUMI

A. Mazās uzņēmējdarbības akts (MUA)

Līdz šim vispusīgāko un visaptverošāko iniciatīvu saistībā ar MVU Komisija izvirzīja 2008. gada jūnijā kā paziņojumu “Mazās uzņēmējdarbības akts” (MUA) ([COM\(2008\)0394](#)). MUA mērķis ir izveidot jaunu politikas regulējumu, kurā ir apvienoti pastāvošie instrumenti un kura pamatā ir Eiropas Mazo uzņēmumu harta un paziņojums “Mūsdienīga MVU politika izaugsmes un nodarbinātības veicināšanai”. Tajā netiek rosināta pilnvērtīga Kopienas pieeja, drīzāk dalībvalstīm piedāvājot

politiskas partnerības pieeju. MUA mērķis ir uzlabot vispārējo pieeju uzņēmējdarbībai ES, īstenojot principu “vispirms domāt par mazākajiem”.

1. Lietpratīgs regulējums

Komisija par svarīgu prioritāti MUA ir noteikusi birokrātijas samazināšanu. Būtisku ieguldījumu MVU izaugsmei var panākt, ja valsts pārvaldes iestādes kļūst atsaucīgākas pret to vajadzībām. Direktīva par pakalpojumiem iekšējā tirgū (Direktīva 2006/123/EK) tika publicēta 2006. gadā, un visās ES dalībvalstīs tā bija ieviesta 2009. gadā.

Grozījumi Direktīvā par maksājumu kavējumiem (pieprasot valsts iestādēm 30 dienu laikā veikt maksājumu MVU kā drošības garantiju) un Direktīvā par e-rēķiniem (pielīdzinot e-rēķinus drukātā veidā sagatavotiem rēķiniem) mazajiem uzņēmumiem ir īpaši noderīgi. Turklāt ES publisko iepirkumu politikas modernizācija nozīmē, ka MVU, piedaloties publiskā iepirkuma procedūrā, tagad saskaras ar mazāku administratīvo slogu un tiem ir labākas iespējas iesniegt kopēju piedāvājumu. Šāda pati pieeja tika rasta arī MVU finanšu pārskatu sniegšanas prasību vienkāršošanā un administratīvā sloga mazināšanā, modernizējot gan ES publisko iepirkumu procesu, gan Grāmatvedības direktīvu (tagad Direktīva 2013/34/ES).

2. Finansējuma pieejamība

MVU nereti nav spējuši nodrošināt sev vajadzīgos līdzekļus finanšu tirgos. Dažos aizvadītajos gados ir gūti zināmi panākumi, uzlabojot finansējuma un kredītu pieejamību MVU aizdevumu, garantiju un riska kapitāla veidā. Tādas Eiropas finanšu iestādes kā Eiropas Investīciju banka (EIB) un Eiropas Investīciju fonds (EIF) ir paplašinājuši savu darbību attiecībā uz MVU.

Tomēr MUA norādīts, ka finansējums joprojām ir otra lielākā problēma, ar kuru saskaras atsevišķi MVU. Komisija 2011. gada novembrī ierosināja rīcības plānu, lai uzlabotu MVU piekļuvi finansējumam ([COM\(2011\)0870](#)). Cita starpā rīcības plānā ietvertas politikas iniciatīvas, lai atvieglotu MVU piekļuvi riska kapitāla tirgiem. Komisija uzrauga izmaiņas attiecībā uz MVU piekļuvi finansējumam, izmantojot Komisijas un Eiropas Centrālās bankas apsekojumu par finansējuma pieejamību uzņēmumiem (*SAFE*).

3. MVU vienotajā tirgū

MUA un Komisijas paziņojumā “Ceļā uz aktu par vienoto tirgu. Par augsti konkurētspējīgu tirgu sociālo ekonomiku” ([COM\(2010\)0608](#)), kā arī “II vienotā tirgus aktā” ([COM\(2012\)0573](#)) ir uzsvērtā vajadzība pastāvīgi uzlabot pamatnosacījumus uzņēmumu darbībai vienotajā tirgū. Ir pieejamas vai arī tiek plānotas dažādas iniciatīvas un pasākumi MVU dibināšanas un darbības sekmēšanai iekšējā tirgū. Daudzās jomās MVU ir piešķirtas izņēmuma tiesības, piemēram, attiecībā uz konkurences noteikumiem, nodokļu piemērošanu un uzņēmējdarbības tiesībām.

4. Konkurētspējas politika

ES valsts atbalsta politika jau ilgi ir bijusi labvēlīga MVU, ņemot vērā to, ka šie uzņēmumi sava izmēra dēļ saskaras ar īpašām grūtībām. Komisija 2014. gadā pieņēma pārskatītu Vispārējā grupu atbrīvojuma regulu (VGAR) valsts atbalstam (Regula (ES) Nr. 651/2014). Viens no valsts atbalsta modernizācijas (VAM) komponentiem ir lielāka rīcības brīvība, kas dota dalībvalstīm attiecībā uz valsts atbalsta piešķiršanu MVU bez iepriekšējas paziņošanas Komisijai un

Komisijas apstiprinājuma saņemšanas, ar nosacījumu, ka ir izpildīti konkrēti nosacījumi. Pamatojoties uz šo regulu, MVU var gūt labumu no valsts atbalsta līdz EUR 7,5 miljoniem.

B. ES tīkli MVU atbalstam

MVU atbalstam veidotu tīklu piemēri, pirmkārt, ir vispārēji MVU atbalsta pakalpojumi ES, piemēram, "Eiropas Biznesa atbalsta tīkls, iekšējā tirgus problēmu risināšanas tīkls (SOLVIT)", "Tava Eiropa – uzņēmējdarbība", "MVU un vide", kā arī "Ķīmisko vielu regulējums: REACH palīdzības valsts dienesti". Otrkārt, atbalstu inovācijām un pētniecībai sniedz "Eiropas Palīdzības dienests intelektuālā īpašuma tiesību jautājumos", "MVU Techweb", "Ķīnas IIT palīdzības dienests MVU", "Eiropas uzņēmējdarbības un inovāciju centru (UIC) tīkls (EBN)", "Eiropas darbavietu inovācijas tīkls" un "Gate2Growth".

C. MVU un pētniecība

Pētniecībai un jauninājumiem ir izšķiroša nozīme, lai ES MVU nodrošinātu sev ilgtermiņus panākumus un izaugsmi. 2014.–2020. gadam paredzētās Pamatprogrammas "Apvārsnis 2020" mērķis ir izveidot labāku un vispusīgāku atbalsta vidi MVU pētniecības un jauninājumu darbībām. Lielāku vienkāršošanu vajadzētu panākt, pieņemot vienotu noteikumu kopumu. Līdztekus šai pieejai MVU līdzdalību veicina ar jaunu konkrēti MVU paredzētu instrumentu, kura mērķis ir nodrošināt trūkstājo finansējumu darbības uzsākšanai un MVU veiktai augsta riska pētniecībai un jauninājumiem.

Būtu jānorāda, ka regulā, ar kuru izveido programmu "Apvārsnis 2020", ir iekļauta obligāta prasība veikt vidusposma novērtējumu. Paziņojumā ([COM\(2018\)0002](#)) par programmas "Apvārsnis 2020" vidusposma novērtējumu ir analizēti vairāki iespējamie uzlabojumi saistībā ar īstenošanu, kā arī sniegta pārliecinoša pierādījumu bāze turpmāko darbību un iniciatīvu izstrādei. Gūtie rezultāti tiks izmantoti arī tam, lai sagatavotu struktūru un saturu 9. pamatprogrammai, par ko tiek gatavots 2018. gada jūnijā publicējams priekšlikums.

Turklāt MVU konkurētspējas uzlabošana ir viens no kohēzijas politikas 11 tematiskajiem mērķiem 2014.–2020. gadam. Papildu investīcijas MVU tiks veiktas arī saskaņā ar citiem tematiskajiem mērķiem, jo īpaši pētniecība un inovācija, ekonomika ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni un informācijas un komunikācijas tehnoloģijas.

D. Uzņēmumu un MVU konkurētspējas programma (COSME)

2013. gada decembrī tika pieņemta Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 11. decembra Regula (ES) Nr. 1287/2013, ar ko izveido Uzņēmumu un mazo un vidējo uzņēmumu konkurētspējas programmu (COSME) (2014.–2020. gads). COSME plānotais budžets 2014.–2020. gada periodā ir EUR 2,3 miljardi un tai ir šādi vispārēji mērķi:

- uzlabot finansējuma pieejamību MVU kapitāla un aizņēmumu veidā: kapitāla mehānisms izaugsmes posma ieguldījumiem un aizdevuma mehānisms, kas nodrošinās MVU tiešus vai citus mehānismus riska dalīšanai ar finanšu starpniekiem, lai segtu aizdevumus; finanšu instrumentiem COSME budžetā ir paredzēti EUR 1,3 miljardi;

- uzlabot piekļuvi Savienības un pasaules tirgiem – Eiropas Biznesa atbalsta tīkls sniegs atbalsta pakalpojumus uz izaugsmi orientētiem uzņēmumiem, lai veicinātu to paplašināšanos vienotajā tirgū, kā arī ārpus ES;
- veicināt uzņēmējdarbību: pasākumos būs ietverta uzņēmējdarbības prasmju un attieksmju attīstīšana, jo īpaši jauniem uzņēmējiem, jauniešiem un sievietēm.

Komisija paredz, ka programma ik gadu palīdzēs 39 000 uzņēmumu radīt vai saglabāt 29 500 darbvietas un līdz 2020. gadam sākt 900 jaunus uzņēmējdarbības produktus, pakalpojumus vai procesus.

EIROPAS PARLAMENTA LOMA

Jau 1983. gadā Parlaments izsludināja “Mazo un vidējo uzņēmumu un amatniecības gadu” un ierosināja vairākas iniciatīvas šo uzņēmumu attīstības veicināšanai. Kopš tā laika Parlaments ir konsekventi apliecinājis savu apņemšanos sekmēt Eiropas MVU attīstību. Piemēram:

- 2010. gada jūnijā Parlaments pieņēma [rezolūciju](#) “Kopienas inovāciju politika mainīgā pasaulē”^[1]. Šajā rezolūcijā tas uzsvēra nepieciešamību radīt apstākļus, kas ļautu MVU vienkāršāk piekļūt riska kapitālam. Parlaments aicināja attīstīt MVU finansēšanas instrumentus, piemēram, mikrokredītus, riska kapitālu cilvēkiem, kuri vēlas veikt investīcijas novatoriskos uzņēmumos, un tādu uzņēmējdarbības mecenātu darbību, kuri sponsorē uzņēmējdarbības projektus, ko izstrādājuši gados jauni pētnieki. Tas arī aicina dalībvalstis un Komisiju radīt nodokļu, finanšu, uzņēmējdarbības un administratīvos stimulus investīciju veikšanai.
- 2011. gada martā Parlaments pieņēma [rezolūciju](#) par rūpniecības politiku globalizācijas laikmetā^[2]. Ar to cita starpā Komisija aicināta turpināt MUA īstenošanu, lai mazinātu administratīvo slogu un nodrošinātu MVU labāku piekļuvi finansējuma saņemšanas iespējām. Parlaments arī aicina atjaunināt MVU definīciju, lai nodrošinātu lielāku elastību konkrētās rūpniecības nozarēs. Turklāt tas mudina Komisiju palielināt MVU līdzdalību pētniecības un izstrādes pamatprogrammās.
- 2011. gada maijā Parlaments pieņēma [rezolūciju](#) par Mazās uzņēmējdarbības akta pārskatīšanu^[3]. Tajā cita starpā dalībvalstis aicināja pieņemt pēdējo atlikušo priekšlikumu par Eiropas privātā uzņēmuma statūtiem. Tajā arī bija uzsvērtas bažas, ka MVU tests nav ticis pienācīgi un konsekventi piemērots visos jaunajos normatīvajos priekšlikumos, jo īpaši valstu līmenī. Turklāt Parlaments brīdina dalībvalstis atturēties no pārmērīgas reglamentēšanas, kas pārsniedz ES tiesību aktu prasības, transponējot direktīvas valstu tiesību aktos.
- 2012. gada oktobrī Parlaments pieņēma [rezolūciju](#) par mazajiem un vidējiem uzņēmumiem (MVU): konkurētspēju un uzņēmējdarbības iespējām^[4]. Šajā rezolūcijā tas uzsver vairākas darbības jomas, tostarp administratīvo šķēršļu

[1]OV C 236 E, 12.8.2011., 41. lpp.

[2]OV C 199 E, 7.7.2012., 131. lpp.

[3]OV C 377 E, 7.12.2012., 102. lpp.

[4]OV C 68 E, 7.3.2014., 40. lpp.

samazināšanu, atbalstu darbvietu un jaunu uzņēmumu izveidei, kā arī piekļuvi informācijai un finansējumam.

- 2014. gada janvārī Parlaments pieņēma [rezolūciju](#) par Eiropas rūpniecības stiprināšanu konkurētspējas un ilgtspējības veicināšanai^[5], kurā tika uzsvēta MVU nozīme ES ekonomikā un pausts aicinājums sniegt konkrētu palīdzību un atbalstu MVU.
- 2016. gada septembrī Parlaments pieņēma [rezolūciju](#) par finansējuma pieejamību maziem un vidējiem uzņēmumiem un mazo un vidējo uzņēmumu finansējuma dažādības palielināšanu kapitāla tirgu savienībā^[6].
- 2017. gada jūlijā Parlaments pieņēma [rezolūciju](#) par vērienīgas ES rūpniecības stratēģijas veidošanu kā stratēģisku prioritāti izaugsmei, nodarbinātībai un inovācijai Eiropā ([2017/2732\(RSP\)](#))^[7].

Frédéric Gouardères
05/2019

---

[5]OV C 482, 23.12.2016., 89. lpp.

[6]Pieņemtie teksti, [P8_TA\(2016\)0358](#).

[7]Pieņemtie teksti, [P8_TA\(2017\)0305](#).

